

В края на м. юни 2008 г. великотърновското издателство "Фабер" ни поднесе приятна изненада – излезе от печат новата белетристична книга на доц. д-р Лъчезар Георгиев – ръководител на катедра Библиотекознание и масови комуникации при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – сборника с разкази „Ярост“. Редактор на великолепно оформеното с мека и твърда подвързия издание е преподавателят от катедрата доц. д-р Стефан Коларов, а заслуга за стилния графичен дизайн на корицата има самият президент на издателството г-н Нейко Генчев. Илюстрациите в книжното тяло са дело на студентката от специалност Книгоиздаване при катедрата Ралица Петрова. Книгата е с резюме и съдържание на английски език и удачно може да се ползва при международния книгообмен. Тук публикуваме първия разказ, с който започва белетристичният сборник.

ИСУСОВИ ЛИВАДИ

Разказ

Лъчезар Георгиев

1.

– Последна спирка! – извърна се шофьорът и вдигна рамене. – По мобилния се обадиха да се връщам, проходът е затворен, преспи големи колкото човешки ръст имало и няма кой да ги разрине.

– Зимата пак ни изненада, а? – завъртя глава пътникът зад Анета и изруга тихичко, после си застыга багажа. Беше среден на ръст, към петдесетте, имаше топли кафяви очи, с малко тъга в тях и две големи бръчки върху челото.

– Как няма да продължите?! – едва сега тя се сепна и пребледня. – Ами тогава... как да занеса лекарствата на баща ми? Ако се влоши? Той и сега не е...

– Видяло се е, булка, че ще ни зарежат тук, в градчето. Е, хайде, мене ме остави, до махалата са някакви три километра, а от манастира е още по-близко. Но... за теб ще е по-добре май да се върнеш с автобуса. В големия град все някой ще те приюти...

– А дъщеря ми? Обещах ѝ да си ида. И на двамата обещах...

– Прав е човекът, ще те върна в града – намеси се шофьорът и извади цигара. – Я някой евтин хотел ще се намери, я роднини или познати ще те приютят...

– Ни пари, ни свои хора си имам – завъртя глава Анета и скочи от мястото си. – Ще си вървя аз...

Илюстрация на Ралица Петрова
върху титула на книгата

– Къде ще вървиш, бе жена? – начумери се шофьорът и опъна надълбоко от цигара, та чак се намръщи от дима. – Във вилицата и снеговете?

– Едно време как е билò, като е нямало автобуси? По една козя пътека, чак до чукарите... Дядо ми, Бог да го прости, колко пъти е минавал дори и през зимата, и все се е прибирал...

– Е, щом си решила... – шофьорът погледна часовника си и угаси цигарата. – В тая зима и вълци може да срещне човек, и други зверове, ама от ледения вятър по-свирепо няма. Знаем го, щото съм закъсвал из Балкана и на косъм съм бил от оня свят.

– То какво ли хубаво пък сме видяли на тоя... – прошепна повече на себе си Анета и тръгвайки към вратата си каза, че ако мъжът ѝ не се бе запиял по проклетата чужбина да си дири уж късмета, а по-вярно – да се спаси поединично от немотията, сега нямаше да ѝ се налага път да бие до града във вилиците и в скромната къщица може би щеше да има коледни огънове като онези, с които при старата камина посрещаха Рождество Христово и се радваха подобно на малки деца пред елхата, гирляндите от пуканки, сламки и памук...

Дълго бяха чакали да се роди дете, а то тъй и не идваше, накрая и двамата, омърлушени и с натежали сърца си казаха, че тъй им е писано. Примириха се. Е, не съвсем, Анета настоя да си вземат от детски дом, ходила бе да оглежда десетки невинни очи и протягащи се с няма молба към нея ръце, накрая си заплю русото момиченце, като по чудо не чакаха дълго и ето, на Бъдни вечер седнаха с малката красавица пред постните блюда и запалените свещи. Мъжът ѝ се беше примирил и дори се привърза към детето. Когато Еница стана на дванайсет, някой от селото ѝ подшушна, че не им е истинска рожба. Разсърди се и на двамата Еница, рече им направо какво е научила, горчиви думи наприказва и дълго плака, а накрая мълкна – кореше ги с очи, стрялкаше ги изпод вежди и сякаш непрекъснато питаше и двамата – а истинската ми майка, ами истинският ми татко, тях защо не ги попитайте, защо не потърпяхте, та да ги издирят, че и аз да знам...

Не издържа мъжът на Анета и щом се чу, че набират гастарбайтери из Европа, стегна си сака с дрехите, пое и се не видя повече. Отначало пращаше по стотина евро, после записите станаха все по-редки и накрая спряха. Съквартирантът му, който бе емигрирал с него,

но се върна на село, с половин уста донесе вестта, че май мъжът ѝ живеел с друга и като че ли онази надула корема, та то не е лошо човек да се надява, ама...

– Е, ще слизаш ли или... – шофьорът беше отворил вратата и нетърпеливо поглеждаше към часовника си. – Хайде, че и други курсове ме чакат!

– Пък ние си рекохме, че поне до разклона за манастира ще ни откараш! – рече другоселецът от махалата. – Хайде, ще ти стопля дланта с някой лев!

– Какъв манастир, какъв разклон, хората по радиото съобщават, че всички пътища в страната са блокирани! – разсърди се не на шега шофьорът. – Тук парите не играят, господа. Закъсам ли, вие ли ще ме измъкнете от проспите?

И добави, като че отговаряше на себе си:

– Кой ще ме убеди, че не му е мил животецът? Май няма такива...

През отворената врата излизаше пара, отвън беше захванало да ръси бавно, невъзмутимо и спокойно, като че ли някое дете на шега разпиляваше ситни, току-що накъсани от треперещите си пръсти бели листчета, и във всяко от тях имаше написан номер на желаната дългоочаквана играчка. Или поне тъй се стори на Анета, докато се смъкваше с чантата от последното стъпало.

– Булка, остави го човека да се прибира, я каква зима се е задала! – рече другоселецът, после провря снага през вратата и стъпи в неутъпкания сняг. – Е, с теб поне до разклона ще се водим, а ако размислиш, все ще те приютим...

На задаващата се фъртуна или на мудността, която проявяваха двамата случайни пътници, станаха причина студът да захапне и вътрешността на автобуса, го стигна яд, но шофьорът даде газ, машината се разтнесе и поднесе, после изви по утъпканите следи назад и отпращи. Къдравата въртележка от димящия ауспух се залюля над последните къщи, омеси се с пушека, който комините извиваха, и се понесе нагоре като дим от недопушена цигара. Далечен звън на камбана долетя откъм пътя за прохода. Другоселецът сякаш се сепна и каза:

– Да вървим към манастира. Ако пък решиш там да се отбиеш, монахините ще ти дадат стая. И други хора са прибирали, закъсали на път. Пък утре, като разринат пътя, ще хванеш някой ранен автобус и си горе на чукарите...

– Да бях сама, да не ме чакаше тате за лекарствата, а и малката, може би щях да погостувам на монахините – усмихна се Анета и бодро пое по пътя. – Какво му е на шосето, десетина-петнайсет сантиметра сняг колко са за Балкана?

Двамата продължиха да си говорят за дребни, незначителни неща, и те опираха до снега, до новостроящия се път, когото строителите не бяха сварили да оправят навреме, после пък по етажите на властта беше набъбнал някакъв корупционен скандал, та временно бяха замразили парите от еврофондовете и ей го, строителите бяха вдигнали повечето машини, но пък бариерите стояха спуснати и движението от двете страни на планината с изключение на автобусите беше спряно. И сега в далечината рамките в жълто и червено се набиваха в очите на двамата пътници; поне до там би могъл да ги стовари шофьорът на автобуса, жест би им сторил и част от силите на Анета би спестил, но сит на гладен и здрав на болен хваща ли вяра, та и сега...

На другоселеца малко му оставаше, ей я махалата отвъд манастирската камбанария, има-няма километър, но пък нейното пътуване си е цяло приключение и дори Крум, видял и патил, не би се наел да поеме сам нагоре към чукарите, към зъберите и ледената бяла пустота.

След манастира планината полегато повдигаше плещи и върху тях се виеше сивата змийска снага на реката, над нея пък вървеше пътят, разсякъл остри зъбери и полегати хълмове. Ако те бяха обрасли с гори, нямаше да им обърне внимание, но сега всички крайпътни скатове бяха странно олисяли, подобно на плешиви старци, подгънали крак върху бастуните си, преди да поемат отново напред, прегънати под товара на годините.

Другоселецът улови погледа ѝ и рече.

– Изсякоха до голо всичко. Цяла година, докато едните пълнеха с багерите камиони, другите, фирмаджии разни, все на големи хора с тлъсти пачки и много власт, караха трупи, сякоха, влачиха и товареха. Не им стигна, та през лятото подсякоха и ей онези хълмове, зад големите завои. Как няма да навява, как лесно да разриват в такава време...

Крум помълча и добави замислено, гледайки пустия кръстопът:

– Е, аз покрай манастира и съм право у дома. За теб остава да похлопаш на монахините, все ще те

приютят, ще се постоплиш, пък сетне, ако още имаш мерак, върви, а?

– Широко скроен си ти, Круме – тихо рече Анета и му подаде ръка. – Сполай ти за всичко, но няма да ме разубедиш. От малка съм си такава, с корава глава. Навярно и за това си патя...

Звън от манастирската камбана отвя думите ѝ. Другоселецът изведнъж изпита жал към тази дребничка, нищо и никаква наглед жена, но която му бе станала някак много близка в несретата. Той се поколеба, бръкна в джоба си и ѝ подаде запалката си:

– Вземи я, може по пътя да ти потрябва. Пълна е.

После се сети, бръкна отново и извади стара свирка:

– Някога, в по-младите години, бях футболен съдия.

По села, по малки градчета, ще я извадя, ще заръкопляска публиката, ще поемат момчетата с топката напред... Талисман ми е от онези млади и безгрижни дни. Сетне я носех със себе си и за късмет, и животните да завръщам, кога ги изкарам на паша, и с трактора като изляза, да не сгазя някоя животинка, клаксонът ми е развален... Та и ти, ако видиш голям зор, свири, все някой може да те чуе! Пък и от дивите животни ще се завардиш, плашат се и бягат надалеч от звука...

Анета мълчаливо му благодари. За миг, докато слушаше отекващия над долината камбанен ек, ѝ се стори, че щеше да е по-добре да го послуша, но тръсна глава, точно сега не биваше да се размеква.

– Знаеш ли, мислех, че ще те разубедея, но виждам, че на всяка цена искаш да се прибереш, затова ти пожелавам добър път. Макар че сигурно ще ми тежиш на съвестта...

Анета вдигна сини очи, намести вълнената си забрадка и придърпа шала, зърна свъсеното пепеляво небе, после попипа снежинките по лицето си и отвърна с равномерен, спокоен глас, който в тишината отекваше като камбанен звън и сякаш вече не бе неин, а на друга някоя, непозната и странна жена.

– Не си го слагай на сърцето. По живо-по здраво се прибирай и не мисли за мен, аз ще се оправя. Тук местата вече са ми познати. Все до довечера ще се довлека.

– Поне номера на телефона си ми остави!

– На мобилния ли? Че за какво ти е, ти сам нямаш...

– Съседите имат. Да не си сама, може по някое време да ти се обадя... Тъй ще съм спокоен.

– Добре, добре, само не мисли да ми досаждаш. С мъжа ми още нямаме развод и току-виж утре довтасъл

от далечната чужбина у дома, а ти ми въртиш; ще вдигна, ще ме питаш това-онова, а той какъвто е ревнив, кавгата готова. Как ще се оправям тогава?!

И тя му надраска върху листче хартия телефона си, подаде му го и като махна за сбогом, пое рязко напред.

Извървя няколко метра, стана ѝ съвестно за човека и се обърна. Каква ти кавга, какъв ти мъж...

Другоселецът рече да възрази нещо, помисли да си отвори устата, но се смути, щом жената го стрелна с хубавите си сини очи. Махна ѝ с ръка, извърна се, сякаш да прикрие влагата в погледа си; рече си, че е от ситните снежинки, но сам си знаеше, че има нещо друго, което от години не го бе разлюлявало тъй. После тръгна бързо към манастира. Скоро прекоси дървеното мостче над заледената река, улови мандалото и потропа на манастирската порта.

2.

Анета стъпваше здраво. Слушаше как снегът потъва с мек, леко хрипящ звук и той ѝ напомняше за далечния, отекващ над долината звън от манастирската камбана. Беше се отдалечила доста от кръстопътя. Изкачи на височината и погледна назад. Цялата долина, стъпила върху обградено с редки гори плато, беше опасана от бялата ивица на замръзналата река.

Манастирът сякаш беше поставен с невидимата десница на Бога-Отец, онзи благ старец със замислени очи и внушителна бяла брада; същият, когото бе наблюдавала с удивление и възхита, когато я бяха кръщавали в медния леген на манастирската църква, и гледайки към иконостаса, сълзите ѝ от досега с прохладната светена вода внезапно бяха спрели, и както в онези безгрижни невинни години, когато дядо ѝ я бе загърнал в меката хавлия, тъй и сега Анета усети този невидим полъх – нямаше и ветреца, а мразът сякаш за миг се бе оттеглил, проявило се бе и снегът като по даден знак спря – навярно всичко това бе случайност и едва ли имаше някакъв особен смисъл, но ѝ се стори, че пътят назад сякаш я вика, примамва и подканва да тръгне назад към манастира.

За миг се видя как тича босонога из манастирския двор, под чардаците с избуялите листа на лозниците и едва завързалите гроздове, играе си с котката, която се отърква в слабичкото ѝ телце и с любопитство я поглежда с жълтите си очи. Излиза на двора, спуска се по дървеното мостче, реката блести, окъпана в позлатата

на утринното слънце и мрените в бързеите святкат със сребристите си кореми, габърите шушнат с листа и внезапно я понасят по-нататък, към селското училище; видя се като красиво слабовато момиче с дълги плитки; стои на читалищната сцена, пред насъбралите се селяни и поема с треперещи ръце от учителя си свидетелството за завършен осми клас, но и награда – книги някакви, едната може би роман от западен автор, първата значима творба, която щеше да ѝ отвори очите за света, и още една – стара, овехтяла от годините – светото евангелие с десетте Божии заповеди, по които старият учител тайно бе възпитавал учениците си през онези безбожни години, когато ходенето на църква беше работа скришна и опасна, както и самото ѝ кръщаване, но сега, в последната си година, на прага на дългоочаквана пенсия, преподавателят я бе погалил по главата и бе прошепнал с очи, вперени в книгата – пази словото ѝ и нека истината в него нека ти бъде като зорница по пътя.

Тя погледна още веднъж надолу към долината. Сега манастирът ѝ се видя някак малък и свит като в охлюва черупка, отделен от света и времето. Какво знаеха там горе, в онзи небесен свят, за нея? Какво можеха да я укорят? Цял живот бе теглила и никой не ѝ помогна. Цял живот съблюдаваше Божиите заповеди от онази иначе мъдра книга, а само удари бе получавала и малко, твърде нищожно късче щастие, за да се отвърне назад, към светата обител, и да рече, че този път е сбъркала, и прошка да поиска. Нима е редно да се покае и да се върне назад; там, където бяха започнали първите ѝ дни? Няма да го стори, нищо не се връща назад; да би имало справедливост някаква, щеше ли да я накара да посегне към отровните билки, та да затрие първата и единствената си рожба? Вярно, грешна любов беше онова; млада и неопитна и за двамата, и вместо да стои до нея и да я утеши, момчето, на което бе държала толкова, се уплаши и я заряза, както беше с онази нарастваща с всеки нов ден, ставаща все по-опасна и предизвикателна тежест в корема. Но защо никой не рече – спри се, та ти човек, макар и още в утробата ти, си готова да затриеш! Махай го, додето е време, съветвах я – ей го, учиш още, родителите ти едва свързват двата края, защо ти е беля на главата, сетне ще има да раждаш...

Онова „сетне“ никога не дойде. С годините споменът за стореното сякаш взе да се заличава. Махнала бе

най-желаното си, единственото дете... Дори на мъжа си не рече, онази градска тайна се забрави и загуби заедно с някогашните ѝ приятелки, които се изпожениха и тръгнаха да си дирят късмета на гурбет в чужбина. Но Анета дълго не забрави неродената си рожба. Нощем тайно си поплакваше, между настойчивите ласки на съпруга и преследващата я тишина, която отекваше като камбанен ек в ушите ѝ. Всяка Божя нощ, докато все още се надяваше да зачене...

3.

Джипката спря пред дома на Крум, но той не разбира веднага, че идват при него. Продължи да разтребва из двора, после се сети да отвори портата, за кого друго ще дойдат. Бяха добре екипирани за зимата, с дебели шуби, калпаци и тлъсти ръкавици. На покрива на автомобила имаше аварийна стълба и той си рече, че са от Енергото. После разпозна кмета на градчето, шефа на областната защита от бедствия и един с униформа на полицейски офицер.

– Трябва да дойдеш с нас – заяви с началнически глас областният шеф и се изкашля. – Ще те питаме за жената и за други работи...

– Нали рекох всичко на игуменката, и на Анета оставих телефона – заусуква се Крум. – Останалото си е ваша работа!

– Наша-ваша, ти иди се облечи по-дебело, и побързо, че вече стягаме спасителните екипи. Какво са подлудяли всички в този ден – я изгубени, я премръзнали, я пък решили на своя глава да вървят през преспите! После пак ние на топа на устата.

– Върви, върви, че днес денят ще е дълъг за всички ни – обади се по-меко и полицейският офицер, тогава Крум се въртна по тънката пътека към къщи.

След двадесетина минути се събраха в кметството. Звъняха телефони, мъже загрижено даваха някакви указания и както му се стори, безпомощно триеха длани в бюрата. Разпитаха го и Крум най-подробно разказа за жената, поела на своя глава по недовършения и неразрнат път към балканското селце сред чукарите. Укоряваха го, че не я е склонил да се върне, той виновно повтаряше, че е направил всичко, но женицата си е знаела нейното; тогава захванаха да разпитват за шофьора на автобуса, водеха си някакви бележки, а когато най-сетне всичко свърши, разбира се, че верижната техника, която бяха очаквали, няма да дойде

от областния център; единствената машина била изпратена да изтегли закъсал автобус там някъде надалеч, из полските села, и скоро нямало да се прибере. И високопроходими джипове нямаше, затова натовариха двадесетина души от чистотата и пътната служба в двата стари микробуса и заедно с джипката на областната управа поеха към манастира. На Крум се стори, че тая суетня продължи прекалено дълго и мислеше да отвори уста, но какъв беше, че ум да дава при толкова началници и телефони...

Областният шеф сякаш прочете мисълта му и извади мобилния от джоба си, разгърна бележника и набра номера на жената, вдигнала на крак толкова инстанции. По свъсеното му лице пропъзля сянка на тревога. Най-после телефонът ѝ се включи и той започна разговора. Крум искаше да разбере какво отговаря тя и се ядосваше на назидателния, почти заповеднически тон.

При първите разменени фрази линията прекъсна, шефът се извърна и рече ядосано:

– Опитвам да разбера къде се намира, а тя ми говори, че минала покрай храма на Отца и сега се изкачва при неговия Син. Несвързани приказки; ще рече човек, че бълнува.

Той завъртя телефона, вторачи се в него и набра отново номера. Щом връзката се възстанови, почти изкрещя:

– Момиче, огледай се и виж къде се намираш! Нещо познато, ориентир някакъв, за да изпратя екипите...

„Какви ти екипи! – насмешливо си каза Крум и въздъхна. – С лопата и гумени ботуши, и с тия двете трошки...“

Извърна се и видя как старите автомобили на кметството едва пъплека нагоре по стръмния и неразрнат път към разклона за манастира. Снегът си ръсеше бавно, невъзмутимо и затрупваше дирите им.

– Отдавна била минала край изоставените багери на пътното, а сега вече нищо не виждала и снегът ставал дълбок до кръста! – каза сякаш на себе си областният шеф и прибра телефона във вътрешния джоб.

Крум се сети за ветровитото място, край което бе вървял миналата есен. Целият баир откъм чукарите беше олисял подобно на плешиво теме. То се знае, благодарение на летните пожари, всичките предизвикани умишлено, заради по-изгодните условия на дърводобива, които щяха да облагодетелстват фирмите изпълнители. За година се бяха случили две наводнения, кои-

то заляха близките села, а сега и проклетите преспи... Само Бог можеше да помогне на вироглавата жена, която тъй неочаквано му бе станала близка с упорството си на всяка да занесе лекарствата на баща си и скромния подарък за момичето си. И Крум имаше близки, до последно се бе грижил за тях, а в един съвсем обикновен ден домът му опустя, запиха чак към столицата и рядко, много рядко се връщаха, отиде си кротко и жена му, какво повече да сгрее сърцето му, какво да му трепне отвътре...

После Крум изви очи и видя безизразните лица на останалите в джипката; повечето, свити в шубите си, дремеха с полуприворени очи, унесени от меката сънлива топлина и мекотата на пристигащата бяла пелена; сега тя заливаше сякаш цялата планина с кротка и всепогълщаща тишина.

4.

Звънът на манастирската камбана, далечен, протяжен и чист, дълго отекваше в ушите ѝ. Да се върне назад? Ами!

Щом стигна до възвишението, Анета си каза, че е излязла от втория снежен кръг, той ѝ напомни на онази фреска, където Спасителя бе ограден от бялото сияние на пустинята, плуваше над него и едновременно огряваше със сребриста светлина призрачните очертания на хълмовете. Сега ѝ се стори, че усеща невидимото му присъствие и това още повече я обнадежди да крачи напред към все по-бледите очертания на шосето. Снегът се усилваше. Пелената ставаше все по-плътна, всяка стъпка на Анета отекваше в клисурата и тя трудно се ориентираше докъде върви старият път и накъде води новата широка, полуразривната просека, която разполовяваше следващия баир и плавно се издигаше нагоре към чукарите. Тя съобрази, че не бива да излиза извън познатите очертания на пътя, чийто ремонт зимата най-неочаквано бе прекъснала. Гледаше да пести всяко едно движение, до селото оставаха не повече от десетина километра и ако все тъй кротко валеше, може би щеше да пристигне по мръкнало.

Преди минути отговори на повикването по мобилния; с груб и заповеднически глас непознатият я разпитваше къде се намира и обещаваха да прати екипи да я приберат. Анета му рече, че ще е добре, ако някой я съпроводи до селото, после връзката прекъсна. Видя, че батерията на телефона е на път да свърши и го прибра

в джоба, все ще има за още някой разговор, сетне си сложи отново ръкавицата. Сети се за другоселеца и поклати глава – само той е дал на ония от гражданската защита номера на мобилния ѝ, от добро сърце го е направил, защо да го кори, макар че заради нея да вдигат цяло кметство едва ли си струва. Като са решили да я намерят, тяхна си работа. Може и някоя суха дреха да ѝ донесат, нейната вече леденяса по краищата, намокри се по гърба от лепкавия сняг, но какво да се оплаква, зима си е, и по-дебела е имало, сега поне дивите зверове са прогонени надалеч из чукарите от неотдавнашния рев на резачките, от свличащите се трупи и горските пожари, от тежките машини, които ръфаха зъберите и метър подир метър прекарваха новия път към Предела и южната страна на планината.

И Анета продължи да пробива пъртина. Вървеше бавно, слушаше тъпия звук от всяко натискане на отдавна измокрените си обувки, от измъкването им и повторното стъпване, и вече всичко сякаш ставаше насън – очертанията на оголените хълмове с навятите върху стария път малки преспи се размиваха, ставаха неясни, изглеждаха забулени в млечнобялата мъгла. Снегът неусетно се беше усилил. Сякаш от огромно сито прихлупеното небе ръсеше напреко и снежинките злостно се забиваха в лицето ѝ. Тънкият шал беше омокрен и тя го хвърли, превърнал се бе в непотребна ледена кора. Извърна се назад и за миг ѝ стана жал, мъжът ѝ го купи за първата година от сватбата; как се радваха тогава един на друг, как бе луд по горещото ѝ тяло, как я разпалваше и караше да се усеща истинска жена. Е, всичко по него време бе и някак по-спокойно, тя си имаше добра работа, държеше библиотеката на читалището преди да му ударят катинара, водеше и селския женски хор, даже по фестивали ги снимаха и две награди за селото донесоха. Разпиля се всичко сетне, тогава Анета постъпи на работа в пощенската станция, но и оттам я съкратиха, и сложиха кепенците на новата бяла сграда; даваха ѝ от града социални помощи, но този месец и те щяха да спрат, къде да се дене посред зима Анета, как с оскъдната пенсия на баща си ще карат? И мъжът ѝ – по-рано пращаше по малко пари, накрая съвсем спря; вярно ще излезе, взел си е някоя испанка, млада, мургава и дългокрака, с тънко тяло и страстни устни, и дете вече може да му е родила, защо да се връща, кое тук ще му е мило?

Опитваше Анета да го оправдае и дори някак жалеше за него, но повече като за смътен и красив спомен, когото годините бавно и неусетно заличаваха. За тази кротка и плавна забрава и тя си носеше кръста, но днес, до това проклето пътуване, не смееше да си признае. Студът и неволята я отрезвиха, та изведнъж видя цялото безсмислие на усилията си. Дожаля ѝ за себе си, за пропиляното време. Неволно се сети за големите, пълни с тъга очи на другоселеца. И той си има мъка, и той е загубил близки хора, и сред тая огромна пустош на планината, сред самотията се мъчи да изглежда корав, но лицето и погледът му го издават. Ех, колко малко му трябва на човек да усети радост в гърдите си, а колко трудно е всичко, като този дълъг, безкраен и проклет път към чукарите, към нищото сякаш...

И Анета се обърна напред, не ѝ трябва шалът, който някога бе подарил мъжът ѝ, не ѝ трябва парите му; ще се нареди някак, по хорските къщи в града ще иде да прислужва, нищо че за друго е учила, вече има побогати и те сами дирят хора да им поддържат палатите. Какво като е учила и хилядите томове от библиотеката на читалището е прочела? Сякаш някой цени днес колко си чел и колко знаеш... Никой не го е грижа; в джоба ти гледа, по дрехите те посреща, по имотите, по лъскавите коли, сякаш нищо друго няма и не е имало на проклетия свят...

Излезе вятър и захвана да набива снега в лицето ѝ. Тя вървеше все тъй упорито, но усиленият валеж ѝ пречеше да се ориентира и на два пъти влиза в канавката. Най-после наближи падина, в която виелицата отслабна и тъй успя да измине още няколко метра. От тук главният път продължаваше на юг, към висините на Предела, вдясно издигаше могъщо чело Белноврѣх, повит във вечни снегове и ледени зъбери. Анета трябваше да се отклони вляво и да поеме по течението на планинската река, където шосето се виеше в броеница от остри завои и стръмнини в протежение на няколко километра, чак до самото село.

Дали да не откъдне за десетина минути? Трябва да възстанови силите си, оттук нататък захваща истинската планина и с нея шега не бива, като Дух Свети обгръща тя всичко и Анета се усеща някак по-истинска, по-силна и уверена, и знае, че тук, подобно на здраво хванато за чукарите дърво с дълбоко проникнало в сърцето им корени, тя има какво да рече на този свят, да се изправи насреща му, да замахне с риск дори да бъде повалена...

Само че наистина трябва да поспре. Може и огън да запали. И Светият дух нали понякога се явява като бледен пламък над чукарите, виждали са го стари хора и са ѝ разказвали... Тогава по-добро време е наставало, по-чисти и по-силни са ставали хората, огрени от благодатната му светлина. Някога е било... Сега и на нея ѝ трябва огън, веднага – хем да се изсуши, хем полесно да я открият, ако въобще мислят да вървят по дирите ѝ. А и за кураж, щом се е изправила срещу стихииите...

Само че къде ще я намерят в ледената пустош и откъде ще изрови сухи съчки и клони, когато всичко наоколо е обвито в скреж и лед? Тя се спря и затърси кибрит; беше взела пачка, но щом я изрови сред багажа си, откри, че е напълно измокрена. И това ако не е лош късмет... Едва сега усети умора, но не искаше да се предава, седнеше ли, трудно щеше да се надигне.

И Анета продължи напред. Вятърът наново се появи и захвана бавно, с някакво злобно усърдие да засипва тясното шосе. Сега тя се ориентираше само по мантинелата, под която долу, в пропастта, лежеше укротена и безпомощно повита в ледове немирната река.

В този миг мобилният телефон зазвъня настойчиво, тя смъкна замръзналата си ръкавица и натисна бутона.

5.

Другоселецът не можеше да повярва, всичките тия хора от джипката, и онези зад тях с двете коли трошки повече от два часа се въртяха, усукваха, чудеха се как да започнат спасителната операция, а вместо това бяха стигнали едвам до разклона за манастира и накрая съвсем запряха.

– Важно е да установим отново връзка с жената – изграждаше поредната си хипотеза областният шеф, докато набираше номера.

Крум опъна врат да чуе разговора. Шефът опитваше да разбере къде се намира вироглавата жена, изгубена сред снеговете и преспите и за кой ли път се чудеше на наивния ѝ ум, че може да стигне до далечното планинско селце, до което връзките бяха прекъснати и жива душа не беше се вясвала насам вече два дни, после сложи мобилния върху таблото на автомобила и се облегна на седалката.

– Какво да я правя, господо? Кажете, де?! Едни врели-некипели говори... Тръгнала към Свети дух, била

премръзнала, а кибритът ѝ се намокрил, та огън не можела да запали...

Изведнъж Крум скочи от мястото си.

– Началство, дай ми още трима-четирима печени мъже, да разбиваме пъртината и да побързаме напред, пък вие когато ни настигнете. Познавам ги тези места и ще опитам да я открия!

– Хайде, дайте му хора и да върви напред! – намеси се полицейският офицер. – През това време ще сглобим екипите и ще обсъдим...

– Да-а... Налага се, както разбирам – рече областният шеф и извади картата, после кимна на един от подчинените си да намери неколцина доброволци от микробусите.

Така Крум най-сетне поведе първата група. Останалите слизаха от скрежасалите автомобили и мудно вадеха екипировката. Областният шеф сочеше нещо на останалите си спътници.

Крум махна с ръка и побърза да се скрие с хората си зад завоя. Накара ги да се спуснат по новата утъпкана от валяка отсечка, която не бе открита официално, но беше широка и добре валирана, та контурите ясно личаха, а и мястото бе някак на завет и тук преспи не се бяха образували.

За минута виелицата се бе закروتела и те успяха да напреднат навътре в планината. Имаха под ръка инструменти и макар да бяха без високопроходими джипове, след час стигнаха разклона за селото. Тук преспите се изпречваха начесто и снегът постепенно се усиляваше в едно с бръснещия вятър. Взе да става студено и ръкавиците им скрежасаха, заледиха се предпазните очила и ушанките, но обладан от някаква внезапна и неистова сила, другоселецът водеше уверено спътниците си напред. Малко след разклона, щом минаха каменния мост над реката и поеха по тясното шосе, той даде знак да спрат, извади мобилния телефон, който

*Илюстрации
на Ралица Петрова
в сборника с разкази
„Ярост“,
на Лъчезар Георгиев*

му беше тикнал в ръката областният шеф, преди да тръгне, и набра номера на Анета. Звъня дълго и найсетне чу гласа ѝ, далечен и немощнен.

– Крум съм, позна ли ме? – викаше той като обезумял, забравил и пронизващия вятър, и лепкавите снежинки, които скоро ставаха на ледени люспи върху пръстите му. – Онзи, дето те водеше до разклона...

– За манастира на Божия отец? – отговаряше някак странно и провлачено Анета. – Викаше ми ти да се върна и да преспя, и ако можех, щях да отседна там, на топло и сухо, в храма. И сигурно щях да се спася, а? Само че, Круме, за такива като мен прошка няма...

– Булка, кажи ми само, откъде мина и къде си сега?

– Къде ли? – гласът ѝ звучеше все по-приглушен и неясен. – През преспите вървя, до кръста ми са вече те; все по-нагоре, и все по-навътре към чукарите. Исусови ливади минах, знаеш ли ги? Едва ги различих подир втория разклон за Предела. А сега съм май по-далеч и по-нависоко. Стръмно е и вали силно. И стана много студено. Треперя и няма кой да ме стопли. Като в проклетия живот... На Свети дух ми прилича сега планината; свети, белее пред очите ми, ей го, светло ми стана, много светло, като на Спасовден... Сребърен огън сякаш виждам, Круме, та ти не се тревожи за мен, все ще се довлека аз...

– Дръж се! – викаше другоселецът. – Не спирай и не заспивай! Скоро ще дойдем, скоро. Ех, знак някакъв да ни дадеш, добре ще е... Ще те настигна, булка, и ще те стопля, потърпи още малко...

– Не ми трябва вече нищо. И никой не ми е нужен. Както и аз никому не съм потребна. Сама ще мина през Свети дух, сама, с мъката си... – с хрипящ глас рече жената и последните ѝ думи прозвучаха някак самотно и зловещо.

В този миг телефонът изпука и изключи. Изгървала го е, каза си Крум и наново сложи ръкавиците. Извърна се и махна с ръка на останалите да побързат. И докато разбиваше пъртина през поредната пряспа, той трескаво си мислеше какво ли е искала да му рече Анета.

Исусови ливади... Свети дух... Ами ако жената не бълуваше, както бе сметнал областният шеф? Ако имаше такива местности, а Крум и спътниците му не ги знаеха?

6.

Има, има такива места, сети се след няколко минути другоселецът и три пъти се укори, че бе забравил за

тази стара история, която от незапомнени времена планинците от чукарите си повтаряха, доукрасяваха и се кълнях в чутото, видяното, предаденото от уста на уста.

Незапомнена суша плъзнала навред, от ширните тракийски поля, на север към равнините чак до Дунав. Планината пострадала най-много. Пресъхнали реки и дерета, дори и най-буйните планински потоци загубили водата си. Замъчила жажда балканджиите. Спрели чешмите. Просъзъявали се и най-старите, щом видели стоката – кози, овце, крави, коне, да вият от жажда и изнемога.

Грях и лоша поличба виждали в тези сушави дни хората от чукарите. Спомнили си как хайдутите на Вълчан войвода съсекли невинните приносители на хазната и скрили имането в дълбока пещера, която сетне нарекли Вълчанов кладенец. Но проклето било имането, вдън земя потънало и никой не го открил. Припомняли си и за Филип Тотювите набези – мъстял той за насилената си красива братовчедка Аглика, но покрай виновните кърсердари и потерджии взел живота и на невинни люде. Кога османските власти го погнали, озовал се във Влашко, а синът му излъгал, че е мъртъв, само и само да разпродаде наследството. И това ако не е поличба, която не отминава и прославени, достойни люде...

После си разказали как в по-нови времена брат брата убивал за парче земя, как селският лихварин събличал за неизплатен заем и ризата на бедняка, добитъка му продавал и заложената нивица, та оставял десетки гърла да гладуват в най-върлата зима.

Най-грешна била историята с ханджийката Христана, дето уморила мъжа си с отрова. Залюбила се наведнъж с двамата местни първенци – Станко бил наместник в общината и имал цялата власт по тези места; Пеньо бил най-опитният каменоделец и строител на двукатни къщи с чардаци, по-добър от него не се бил раждал досега сред чукарите. Сговорили се тримата да отровят Христаниния мъж, пък после да уредят спора – когото да избере ханджийката. Подучили жената с проклетата дяволска хубост, но и тя самата не била вчерашна. Нагласили отровата и я сипали в паница с отлежало вино, а на Христана заръчали да прикотка ханджийата в постелята си и да го опие с отровното биле. И всичко станало, както се сдумали. После, подир смъртта му,

дошъл човек на властта от града и заразителен, усъмнил се, че има убийство, хората сами подшушнали за подозренията си. С градския лекар направили разрез на трупа и разбрали, че нещо не е наред. В потайна доба следователят и съдебният лекар заспали най-сладкия си сън, а тримата заговорници подменили взетите в бурканите проби от разрязания стомах на мъртвеца. Кога се върнали в града хората на властта, разбрали, че са измамани през пиянската нощ, докато Христана им наливала от най-доброто вино до забрава и без пари, като на най-скъпи гости, и въртяла змийска снага край масата им.

Наскоро подир случката Станко захванал да пие и повече не спрял; доживял до деветдесет, но в дълбока мизерия, а накрая синовете му го пратили в дом за стари хора и повече не се сетили за него. Като по чудо и майстор Пеньо захвърлил теслата, потрошил и последната си пара за мастика, влачел се като пребито куче и подлагал ръка, по-окаян и от най-бедния просяк, додето един ден не го открили замръзнал край Христаниния хан. А Христана – не видяла и тя бял ден, оженила се наново, но децата ѝ умирали едно подир друго, а с последното сама склопила очи. Заминала си млада, но грешна, неопята от свещеник и дълго време духът ѝ обикалял из продънения хан, свирел като свирепа виелица и с години плашел селяните. Чак като отслужили със седем попа заупокойна литургия в Караасанската черква, успяли да укротят душата ѝ и да я проведат в царството на мъртвите.

И още за други грешни дела се сетили хората от чукарите, но било късно. Подпалили се от голямата жега горите, захванали да измират с грозни писъци птици и диви животни.

Проплакана планината и кой знае какво още щяло да се случи, ако в утрото преди Спасовден сред стадото на тукашен овчар не се появил млад мъж над трийсетте, с кестенява брада, дълги коси и замислен поглед. Бил облечен с бяло наметало. Сякаш не стъпвал по земята, а там, където минел, тревата наново ставала свежа и зелена. Животните послушно направили пътека да мине странникът. Спрял той на десетина метра и рекъл на овчаря:

– Иди в селото и доведи хората тук! Нека се покаят, огън да запалят и курбан да сторят. Какво ви е виновна планината, че сте недостойни за нея?!

Излязла изневиделица искряща светлина и обгърнала непознатия. Животните се дръпнали и притихнали от невидимата сила. Онемял, овчарят едва успял да промълви.

– Исусе! Боже! Ти ли си това?

– Стори това, което ти рекох! – гласът на непознатия бил строг, но някак благ. Обвит в сребърна светлина, той стигнал края на поляната и внезапно изчезнал пред смаяния поглед на пастира.

Хората от селото научили за заръката и макар някои недоверчиво да поклаждали глави, изпълнили я още на другия ден. Сварили курбан в седем бакъра, приготвен от млади агнета, довели и местния свещеник от Караасанската черква да го опее и прикади.

Изведнъж тамянт от кадилницата се превърнал в облак, който обгърнал селяните и те коленичили, като се кръстели. Изпод краката им тревата тутакси станала зелена. Тогава облакът се издигнал и кротък дъжд като по невидим знак заръмлял от небето.

– Господи, Исусе, покажи ни се и стопли грешните ни сърца! – замолил се през сълзи свещеникът.

Оглушителен гръм прекъснал думите му. Тревата продължила да расте пред очите им.

Нарекли местността Исусови ливади. Оттук насетне в началото на лятото хората от планината идвали и правели курбан за здраве, за опрощение на греховете и за берекет.

Затова и сега другоселецът се сети къде е мястото, с родителите си като дете бе ходил на връх Спасовден да се пречисти, а курбанът му се бе усладил толкова, та не помнеше да е ял по-сладка гозба.

Покрай Исусови ливади за по-пряко бе минала и жената от чукарите и се бе отправила за другата местност, която Крум също знаеше от малък.

Рътлината Свети дух пък бяха нарекли на юнския празник, който идеше десетина дни след Възнесение Господне, или Спасовден, както си го знаеха хората от чукарите.

Чудото станало на единиясетия ден подир първия курбан и знамението на Исусови ливади. От селото на път за града вървели неколцина ранобудни пътници. Шосето се виело край реката, която кротко бълбукала сякаш под нозете им, птиците пеели на чудноватия си език и въздухът бил някак по-дълбок и упояващ. Изневиделица от баира към реката се спуснало нещо

бяло и отначало пътниците помислили, че е облак или ненадейно излязла мъгла. Внезапно смаяните планинци видели как от слънцето към тях като по бяла пътека бавно слизат беловлас старец, подкрепян вдясно от млад мъж с кестенява брада и дълги коси. И двамата били със сребристи бели наметала; вървели бавно, с някаква загадъчна усмивка върху прояснените лица. Бялата сребърна пелена, сред която двамата странници бавно пристъпвали, също се движела и сякаш преливала от слънчевия диск към хълма подобно на могъщо живо същество, от което пътниците ги побили тръпки. Паднали те на колене, замолили се, тогава бялото се превърнало в огромен огнен облак, езиците му лизнали рътлината, после се вдигнали нагоре и изчезнали. На тяхно място излязла триъгълна многоцветна дъга с невиджана красота.

От дума на дума мълвата, украсявана с хорските уста, се понесла сред планината. Видяли веднъж знамение, и този път хората от чукарите повярвали. Нарекли местността Свети дух. Мнозина виждали и по-сетне в ранна утрин, на самия Спасовден многоцветно, искрящо и невиджано по други места сияние. Единият му край бил забит някъде в купола на далечната манастирска църква, другият в Исусови ливади, а третият тук, в билото на Свети дух.

Макар да беше още невръстно хлапе, зърнал бе дъгата за миг и другоселецът, и бе усетил в себе си някаква странна сила, която не можеше и сам да си обясни. Дали бе онази упоритост на рода му, стигаща до твърдоглавие, да удържа на стихии и изпитанията, които съдбата неведнъж му бе прашчала, той не знаеше, но и сега, сетил се за тези отдавна забулени в загадъчна тайнственост истории, си каза, че провидението му изпраща още едно предизвикателство. Щеше ли да го преодолее, щеше ли да стъпи на ината си и да стане и този път на неговата, напук на виелицата и проклетото време, Крум не знаеше.

Продължаваше да гази сред преспите, изпънал врат, зачервен от усилията, но с бистър ум и яки рамене, и жилавата му кокалеста фигура, устремена към Свети дух, увличаше останалите от малката спасителна група, караше ги да забравят умората и студа; вървяха тези иначе неизвестни, най-обикновени хора, газеха със снегоходките си търпеливо във все по-дълбокия сняг и усещяха радост, че тъкмо на тях се бе случило да идат

на помощ, тъй както биха го направили жилавите им бащи или още по-коравите им предци.

Какво по-благо дело има – на човек, изпаднал в беда, ръка да подадеш, казваха си запъхтяните мъже, следваха другоселеца и неволно се умиляваха от опасната си мисия. Забравили бяха, че са сами; не можеха и за миг да допуснат, че техните шефове са спрели операцията по спасяването заради влошената метеорологична ситуация. Какво отбираха хората на другоселеца от купешки думи.

7.

В падината при рътлината Свети дух Анета се прислони в една скалиста ниша над шосето. Съжали, че лекомислено бе захвърлила шала; макар и обвит в скреж, би могъл да прикрие лицето ѝ, а сега то тръпнеше, припламваше и внезапно тя усещаше режещата болка, затова, щом приседна на завет върху сухата пръст – тук снегът не бе сварил да навее, тя захвана да разтрива бузите си, после се сгуши. Стана ѝ още по-студено. Тялото ѝ се разтресе и дълго тя не можеше да се успокои. Трябва да намери нещо и да се закрие под очите, иначе може и да не стигне. Огледа се, дрехите ѝ бяха покрити със скрежасал сняг, не усещаше краката си; не, няма да остане в тази пустош, уж няма диви зверове, но току-виж изскочило прегладняло животно – я вълк, я освирепяло от глад подивяло куче; с тоягата в ръка и ножа, който предвидливо бе сложила в една от чантите, можеше донякъде да е спокойна, но би ли издържало на една свирепа схватка изнемощялото ѝ тяло?

Боже, поне гладните зверове пропъди надалеч от мен, промълви тя и отпусна гръб върху скалата. Да можеше огън да си накладе, само че проклетият кибрит беше отдавна омокрен и заледен. Иначе с ножа ще насече от някое по-закътано дърво съчки.

Тя се огледа и видя, че вляво от нея има сух клон, откършен и сврян под скалата от свирепите ветрове, които се завихряха есенно време над рътлината. При сегна се и започна да чупи клона, откърши и последната клечка и дори ги подреди тъй, че оставаше само да ги накладе. И в този миг мисълта я връхлетя – ами да, запалката! Другоселецът на изпроводяк насила я бе натикал в джоба ѝ, можело да ѝ дотрябва. Какъв човек само, усмихна се и притвори очи Анета, после леденясалите ѝ пръсти дълго ровиха и най-сетне напипаха

малката пластмасова кутийка. Цъкна на шега и пламъкът лизна пръстите ѝ. Тя извика от болка, но после се опомни и зарови из втората си чанта с покупките. Извади хартията, тук-там се бе намокрила, но имаше и сухи парчета. Ще свършат работа, ще свършат...

И тя притегли останалите начупените клони като нещо скъпоценно, дори за миг ги притисна към гърдите си. Другите, по-тънките, които вече бе наклала, внимателно притъкна и сложи отдолу парченцата хартия. Не трябва да изгърва огъня, в никакъв случай не бива да го изпуска, ако иска сърцето ѝ да продължи да бие. Тя и сега го усеща как тупти прекалено силно и бумти в ушите ѝ, разтриса ръцете и гърдите, и цялото ѝ треперещо от треската тяло; не бива да се предава, колко пъти е разпалвала огъня на двора в бащината си къща, колко пъти е варила в казанчето, положено върху двата камъка, колко пъти е подкладала огъня. Вареше консерви, но и друго – Еница тъй обичаше сладко от дюли, конфитюр от ягоди, рачел от бели тикви... За дъщеря си всичко би сторила Анета, затова и сега разбра, че тъкмо заради нея разпалва огъня; удържи ли го, ще продължи напред и нагоре, към чукарите; не успее ли, може и тук леденясала да я намерят подир ден, два, три. Някога и седмица минава, преди да открият такива безумци като нея. Закъде бе тръгнала? Защо не наведе глава и не пое покорно подир другоселеца към манастира?

Е, жив да е Крум, поне огъня ѝ сложи в ръцете. И издълбоко я погледна, някак тъжно, с плаха надежда, а очите му сякаш я молеха да не заминава, да завие с него към манастира.

Тя завъртя глава и погали запалката. Няма време за тези мисли сега. Да запали огъня, да се сгрее в пазвата на Свети дух, пък ако е речено, ще се върне към тях някой ден.

И Анета натисна копчето. Хартията пламна и тя я насочи под вертикално разположените съчки. Чу сухия им пукот, видя как пламъкът лизва по скалата и димът поема бавно, на тънка струйка нагоре и навън, към прихлупеното небе и неспирния сняг, който сякаш нямаше начало и край. И си рече, че трябва на всяка цена да задържи огъня. И да стигне до Еница, до баща си. По корем да се влачи, но да стигне...

Тя отпусна тяло, притворила очи, все още нащрек да притъкна огъня, и чак сега се сети да благодари. На кого, на другоселеца ли? Не само на него. Ако има

провидение, и на Бог Отец, и на Сина му, и на Дух Свети, за които от години приказваха със страх и шепнешком хората от чукарите. Нека и тримата ѝ простят за онази неродена рожба. Други грехове Анета няма. Е, късмет да би имала, може и да опита наново. Само че с кого, с мъжа си ли? Прочетен вестник е историята ѝ с него, свърши се тя; нали днес в града подаде дело за развод; за какво да живее вече, щом бе загубила всичко? Тъй върви времето, къде ти у бедните и нищите духом оправия, само стихииите обират те по трънливия си път, само стръмнини и чукари ги очакват...

Нищо, Господи, рече си накрая тя, притворила очи, поне четох от онази стара книга, дето ми беше за награда, и щеше да е хубаво по-добра да съм станала, по-хрисима, а вместо това трябваше до тук да стигна, та да се сетя колко грешна, колко несретна съм била. Да се чуди човек как подир онзи ден, в който изчетох книгата, словото ѝ сякаш ме опари като силен и внезапен огън, пробуди ме и нови сили ми вдъхна. И въпреки него сгреших, погубих неродената си рожба – защо? Дали всичкото не е било едно голямо самозалъгане; нали все в нещо трябва да има човек упование и надеждата да го крепи, чак до самия край.

Пукаха сухите клони, сладък дим изпълваше гърдите ѝ. Пламъкът кротко и неусетно сгриваше премръзналото ѝ тяло. А денят бавно отиваше към заник.

Анета бръкна в джоба си и напипа свирката, която ѝ беше оставил другоселецът.

8.

Хората от спасителния екип бяха облечени добре. На главите си имаха дебели калпаци с ушанки и те бранеха лицата им. Вънени шалове бяха стегнати през главите им, предпазни очила ги вардеха от коварните, мигновено замръзващи снежинки. Снегоходките улесняваха придвижването им, помагаша си и с шанцовите инструменти.

До края на Исусови ливади Крум водеше уверено групата, но щом пое по стръмнината, усети, че умората ще застигне и него, и останалите. Избра заслонено от напречния вятър място. Свиха се между две преспи и приседнаха върху снегоходките.

Първан, мъчливият едър мъжага, който вървеше плътно зад Крум, захвана да сваля полепналия скреж по дрехата си и въздъхна:

– Четох по вестниците за някакви алпинисти, дето зарязали другаря си насред Балкана. Не можел вече да

върви, оставили го под един бор и продължили към хижата. После пращали и хора, и машини, ама било късно. Намерили го вкочанен...

Отзад някой се обади:

– Трябвало е да избират. Или те, или той. Труден е такъв избор, момчета.

– Някакъв шофьор на училищен микробус пък зарязал две деца на разклона, на четири километра преди селото им – рече niskият мустакат мъж, чието име Крум не знаеше. – Не смеел да продължи, дълбок му се видял снегът. И запитал... Добре че минал шофьор на такси да ги откара до дома им, иначе и тях кой знае какво ги е чакало.

– Няма нищо за чудене – обади предишният глас. – Скъпа му е на човек кожата. Ей го, и ние вървим, но докога и накъде...

Другоселецът усети скрит укор в думите му и се приготви да отвърне, но в този миг мобилният телефон зазвъня пронизително. Беше областният. Крум включи високоговорителя. Гласът на шефа звучеше ледено в настъпилата тишина.

– Метеорологичната обстановка е лоша, затова се налага да прекратим спасителната операция!

– Как тъй да прекратим – запитва смаян Крум. Останалите се ококориха и наостриха уши. – Ами жената? Вече сме близо. Не може да е отишла далеч. До час все ще я стигнем...

– Не мога да рискувам никого – гласът отсреща звучеше далечен и суров, и сякаш събаряше ледени късове по стръмен склон. – Верижни машини няма да дойдат, нито хеликоптер може да излети, а вече се мръква. Връщайте се, докато и за вас не е станало късно. Утре синоптиците го дават по-благо време, виелицата ще утихне и ще се проясни, тогава ще търсите колкото искате.

– Ще търсим ние утре, след дъжд качулка! – озъби се Крум. – Ей ги хората ти тук, те сами доброволно тръгнаха, нареди им и ако искат, да се връщат. На мене не си никакъв, не можеш да ми заповядаш!

И той подаде мобилния на Първан.

Едрият мъж свали ръкавица, пое телефона и рече глухо.

– Шефе, аз оставам с него, животът си е мой.

– Като си корава глава, дай поне другите да чуя! – крещеше ядосан областният в слушалката. – След половин час може и да е късно за връщане!

– Все някак ще се доберем до селото, а и жената може да открием по пътя – пое телефона и мустакатият. – Каквото е писано да става, ще стане. Току-тъй бива ли човек да зарежем в проклетото време, напред планината...

Останалите трима колебливо гледаха към телефона. Може и да се откажат, тогава с Първан и мустакатия ще видим зор, щом го дават и виелицата да се усили, каза си Крум и вече се чудеше какви думи да изрече, та да ги склони, когато погледът му беше прикован от бяла струя дим, която сякаш пробиваше безкрайната белота на хълмовете.

– Вижте, вижте! – скочи Крум и задърпа спътниците си. – Там, там горе, откъм Свети дух!

Мъжете от спасителния екип за миг забравиха за мобилния телефон и крещящия в слушалката глас. Загледаха вторачено другоселеца, после видяха смаяни едва различимата сред здрачаващата се белота ивица дим, сякаш забита в небесната гръд. Тогава изневиделица далечен звук проряза белотата, прелетя над зелените корони на боровете и се завъртя над главите им, и подобно на камбанен звън отекна над клисурата.

– Свирка, момчета! – изкрещя Крум и заподскача от радост. – Боже, чудо е това!

– Спри се бе, човек! – хвана го Първан за рамото. – Каква е тая работа?!

– Не разбирате ли? Жената, дето търсим, тя е; обажда ни се с футболната свирка, дето ѝ я подарих на изпроводак.

– Значи е жива! Да се обадим първо на шефа!

– Какъв шеф, бе момчета, тя ни чака там; нека да я сварим, додето още диша! Сега може душа да бере и ние да сме ѝ последното упование, как не го разбирате? Хайде, слагайте бързо снегоходките и напред! После ще обясняваме на когото искате...

И Крум скочи, забравил за студа, идващата виелица и умората. Как си е наклала огън тази упорита жена, как се е усетила да използва свирката, та и зверовете да я чуят, питаше се другоселецът и проправяше спасителната пъртина към Свети дух.

Вятърът утихна и сега се виждаше ясно цялата рътлина, с извивката на шосето и замръзналата река. Сякаш по невидим знак чукарите застинаха, снегът спря съвсем да вали и шестимата ясно видяха огъня, който се извиваше откъм отсрещната скала.

Далечният звън на манастирската камбана се ся с пронизителния писък на свирката, който идеше откъм скалата и на другоселеца се стори, че е пред очите на много хора, които изпитателно, притихнали го очакваха как ще отсъди.

Сега сънливият чукар Свети дух с цялата рътлиня, от небето досами замръзналата река, бе станал по-светъл и ясен, сияещ в призрачната сребриста светлина.

Изтече доста вода и хората от чукарите взеха да забравят тази история. Година след смъртта на баща си Анета пристана на другоселеца. Заживяха в махалата до манастира, в просторната къща на Крум. От пролет до късна есен си имаха клиенти, в преграденото за хотел крило на дома. Туристите обикаляха манастира, те-

павицата, наслаждаваха се на бистрата вода, някои ловяха мрена и кефал отвъд манастирските огради, а други пиеха кафе под лозницата на другоселеца и се любуваха на дечурлигата.

Из двора едно немирно чернооко хлапе държи ръката на по-голямата си русокоса сестра, двамата късат зарзали, берат цветя и се гонят по тревата. На чардака пред малка масичка седят родителите им. Гледат надолу, бавно отпиват от кафените чаши и по лицата им пропълзява кротка усмивка.

Отеква манастирската камбана. Другоселецът прави знак на жена си, време е да подсети гостите, та да се приготвят за необичайната екскурзия до Исусови ливади. И децата ще дойдат, за големия курбан в деня на Свети дух.

Корица на брой 1
на сп. „Издател“, излязъл
през октомври 1994 г.
Основател
Лъчезар Г. Георгиев

Стопански факултет
Катедра „Библиотекознание и масови комуникации“

Университетско издателство
„Св. св. Кирил и Методий“ – В. Търново
(предпечат и печат)

Редактор на броя
доц. д-р Лъчезар Георгиев

Формат 60x84/8 Печатни коли 8,5

ISSN 1310 – 4624

Годишен абонамент или заявка за сп. „Издател“ може да направите на адреса на редакцията:

5000 Велико Търново, ул. „Теодосий Търновски“ № 2,
Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“
тел.: 062/ 618 295; 63 11 76; E-mail malina_pd@abv.bg

DEAR READER,

You can subscribe to the „Publisher“ magazine for the year 2005 by sending the subscription fee by mail-order to the following address:

**5000 Veliko Turnovo, 2 Theodosi Turnovsky Str.
„Cyril and Methodius“ University
Prof. Dr. Luhezar Georgiev Georgiev**

Please, write „Subscription fee for the „Publisher“ magazine“ on the mail-order as well as your address and Telephone number for delivery and contact. Tel. 062/618 295; 062/63 11 76 (Veliko Turnovo University Press)

На корицата: Откриване на учебната 2008/2009 година в Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии – София